

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

od 7. lipnja 2007. (*)

„Poljoprivreda – Suzbijanje slinavke i šapa – Direktiva 85/511/EEZ – Nacionalni sud pokreće pitanje o pravu Zajednice po službenoj dužnosti – Postupovna autonomija – Načela ekvivalentnosti i djelotvornosti”

U spojenim predmetima C-222/05 do C-225/05,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 234. UEZ-a, koji je uputio College van Beroep voor het bedrijfsleven (Žalbeni sud za upravne sporove u gospodarstvu, Nizozemska), odlukama od 17. svibnja 2005., koje je Sud zaprimio 20. svibnja 2015., u postupku

J. van der Weerd,

Maatschap Van der Bijl,

J. W. Schoonhoven (C-222/05),

H. de Rooy, sen.,

H. de Rooy, jun. (C-223/05),

Maatschap H. en J. van 't Oever,

Maatschap F. van 't Oever en W. Fien,

B. van 't Oever,

Maatschap A. en J. Fien,

Maatschap K. Koers en J. Stellingwerf,

H. Koers,

Maatschap K. en G. Polinder,

G. van Wijhe (C-224/05),

B. J. van Middendorp (C-225/05),

protiv

Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu: K. Lenaerts, predsjednik vijeća, E. Juhász, R. Silva de Lapuerta, J. Malenovský (izvjestitelj) i T. von Danwitz, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Poiares Maduro,

tajnik: M. Ferreira, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 7. prosinca 2006.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za J. van der Weerda, Maatschap Van der Bijla i J. W. Schoonhoven, Maatschap H. en J. van 't Oevera, Maatschap F. van 't Oever en W. Fiena, B. van 't Oevera, Maatschap A. en J. Fiena, Maatschap K. Koers en J. Stellingwerfa, H. Koers, Maatschap K. en G. Polindera i G. van Wijhea, A. van Beek i G. de Jager, *advocaten*,
- za nizozemsku vladu, H. G. Sevenster i C. ten Dam, u svojstvu agenata,
- za francusku vladu, G. de Bergues i R. Loosli-Surrans, u svojstvu agenata,
- za Komisiju Europskih zajednica, F. Erlbacher, M. van Heezik i T. van Rijn, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 1. ožujka 2007.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjevi za prethodnu odluku odnose se, kao prvo, na tumačenje prava Zajednice u pogledu ovlasti nacionalnog suda da po službenoj dužnosti ocijeni usklađenost upravne mjere s Direktivom Vijeća 85/511/EEZ od 18. studenoga 1985. o uvođenju mjera Zajednice za suzbijanje slinavke i šapa (SL L 315, str. 11.), kako je izmijenjena Direktivom Vijeća 90/423/EEZ od 26. lipnja 1990. (SL L 224, str. 13.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku 2013., poglavlje 3., svezak 32., str. 29.), (u daljnjem tekstu: Direktiva 85/511) i, kao drugo, na tumačenje te direktive.
- 2 Zahtjevi su upućeni u okviru sporova između J. van der Weerda, Maatschap Van der Bijla, J. W. Schoonhoven, H. de Rooya, sen. i H. de Rooya, jun., Maatschap H. en J. van 't Oevera, Maatschap F. van 't Oever en W. Fiena, B. van 't Oevera, Maatschap A. en J. Fiena, Maatschap K. Koers en J. Stellingwerfa, H. Koers, Maatschap K. en G. Polindera, G. van Wijhea i G. J. van Middendorpa, s jedne strane, i Ministera van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (ministar poljoprivrede, prirode i kakvoće hrane), s druge strane, u pogledu klanja životinja koje pripadaju tužiteljima.

Pravni okvir

Pravo Zajednice

- 3 Direktivom 85/511 utvrđuju se mjere Zajednice za suzbijanje slinavke i šapa. Člankom 4. te direktive zahtijeva se od država članica da između ostalog osiguraju da se, ako se na gospodarstvu nalazi jedna ili više životinja za koje se sumnja da su zaražene ili kontaminirane slinavkom i šapom, smjesta poduzmu službene istražne mjere kako bi se potvrdila ili odbacila prisutnost bolesti, a posebno da službeni veterinar uzme potrebne uzorke ili naloži njihovo uzimanje za laboratorijski pregled.
- 4 Osim toga, člankom 5. te direktive predviđa se da, čim se potvrdi prisutnost jedne ili više zaraženih životinja na gospodarstvu, nadležno tijelo treba donijeti mjere navedene u tome članku, a posebno mjeru kojom se zahtijeva da se sve životinje prijemljivih vrsta na gospodarstvu zakolju na licu mjesta pod službenim nadzorom na takav način da se izbjegne svaka opasnost širenja virusa slinavke i šapa.
- 5 U članku 11. stavku 1. i članku 13. stavku 1. te direktive navodi se da države članice moraju osigurati da se laboratorijska ispitivanja s ciljem otkrivanja prisutnosti slinavke i šapa te postupanje s virusom slinavke i šapa u istraživačke svrhe, za dijagnostiku i/ili proizvodnju cjepiva provode samo u odobrenim objektima i laboratorijima navedenima u prilogu toj direktivi.
- 6 U vrijeme nastanka činjenica o kojima se raspravlja u glavnom postupku, u Prilogu B Direktivi 85/511 naslovljenom „Nacionalni laboratoriji ovlašteni za rukovanje živim virusom slinavke i šapa”, u rubrici „Nizozemska” naveden je „Centraal Diergeneeskundig Instituut, Lelystad”.

Nacionalno pravo

- 7 Člankom 8:69. Općeg zakona o upravnosudskom postupku (Algemene Wet Bestuursrecht) predviđa se sljedeće:
- „1. Sud pred kojim se pokreće postupak donosi odluku na temelju tužbe, predloženih isprava, prethodne istrage i razmatranja predmeta na raspravi.
2. Sud nadopunjuje tužbene razloge po službenoj dužnosti.
3. Sud može činjenice nadopuniti po službenoj dužnosti.”
- 8 Ta se odredba primjenjuje na postupke koji se provode pred College van Beroep voor het bedrijfsleven (Upravnim sudom za trgovinu i industriju) na temelju članka 19. stavka 1. Zakona o žalbama u upravnim stvarima (Wet rechtspraak bedrijfsorganisatie).

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 9 U veljači 2001. u Nizozemskoj je proglašena epidemija slinavke i šapa. U to su vrijeme tužitelji u glavnom postupku vodili stočarska gospodarstva na kojima su držali papkare. Njihova su gospodarstva bila smještena manje od dva kilometra od gospodarstava koja je ravnatelj Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees (nacionalne inspeksijske službe za stoku i meso) (u daljnjem tekstu: RVV) proglasio zaraženima slinavkom i šapom. Potonji se u tom pogledu oslonio na rezultate ispitivanja koja je proveo laboratorij ID-Lelystad BV (u daljnjem tekstu: ID-Lelystad),

a koji su priopćeni faksimilom i prema kojima je utvrđeno da su uzorci uzeti na zaraženim gospodarstvima pozitivni.

- 10 Na osnovi tog utvrđivanja slinavke i šapa, ravnatelj RVV-a je u pogledu tužitelja u glavnom postupku donio odluke u smislu kojih je trebalo smatrati da postoji sumnja da su svi papkari na njihovim gospodarstvima zaraženi slinavkom i šapom, uz obrazloženje da je slučaj slinavke i šapa potvrđen u blizini njihovih gospodarstava te stoga nije bilo moguće isključiti mogućnost da su i životinje na tim gospodarstvima zaražene tom bolešću.
- 11 Istim je odlukama ravnatelj RVV-a izvijestio tužitelje u glavnom postupku o nizu mjera osmišljenih u svrhu suzbijanja virusa slinavke i šapa i sprečavanja njegova širenja, uključujući cijepljenje, nakon čega slijedi klanje svih papkara na njihovim gospodarstvima. U skladu s time te su životinje cijepljene i potom zaklane.
- 12 Nakon što su uložili prigovore na navedene odluke ravnatelju RVV-a, koji ih je odbio kao neutemeljene, tužitelji u glavnom postupku pokrenuli su pred sudom koji je uputio zahtjev postupak protiv nepovoljnih odluka koje je donio ravnatelj.
- 13 U svrhu osporavanja zakonitosti tvrdnje da je postojala sumnja na slinavku i šap te u skladu s time i odlukâ ravnatelja RVV-a, tužitelji u glavnom postupku istaknuli su tužbene razloge, tvrdeći osobito da su tijela pogrešno protumačila definiciju „životinje za koju se sumnja da je zaražena”, kliničke znakove prisutnosti slinavke i šapa te postupke koji se primjenjuju pri uzimanju uzoraka krvi.
- 14 Sud koji je uputio zahtjev odbio je sve te razloge. Naglasio je, međutim, da je u povezanim predmetima koji su pred njim pokrenuti, a koji su doveli do presude Suda od 15. lipnja 2006., Doktor i dr. (C-28/05, Zb., str. I-5431.), zakonitost usporedivih odluka osporena na temelju drukčijih tužbenih razloga koje tužitelji u glavnom postupku nisu naveli.
- 15 U tim se tužbenim razlozima tvrdilo da ravnatelj RVV-a nema pravo poduzimati mjere suzbijanja slinavke i šapa na osnovi rezultata ispitivanja koje je proveo ID-Lelystad jer taj laboratorij nije Direktivom 85/511 bio ovlašten za njihovo provođenje. Osim toga, ravnatelj nije imao pravo temeljiti mjere za suzbijanje slinavke i šapa samo na sadržaju faksimila koji je dobio od ID-Lelystada, a u kojem su priopćeni rezultati laboratorijskog ispitivanja. Trebao je zatražiti da mu se pošalje dokument koji je sastavio laboratorij, proučiti ga i provjeriti jesu li ispitivanja ispravno provedena.
- 16 College van Beroep voor het bedrijfsleven utvrdio je da bi ti tužbeni razlozi mogli utjecati i na rješavanje predmetnih sporova u glavnom postupku. Međutim, kako ti razlozi nisu izneseni pred navedenim sudom, nacionalna postupovna pravila sprečavaju da ih se uzme u obzir. Člankom 8:69. Općeg zakona o upravnosudskom postupku predviđa se da sud mora donijeti odluku isključivo na osnovi pitanja iz spora koja su mu iznesena. Premda je točno da se u stavku 2. toga članka tvrdi kako sud nadopunjuje tužbene razloge po službenoj dužnosti, ta odredba, međutim, znači da sud stavlja u zakonski oblik prigovore koje je tužitelj iznio protiv osporavane upravne mjere. Treba napraviti razliku između dužnosti suda da nadopuni te tužbene razloge po službenoj dužnosti i ocjene koju sud treba izvršiti na vlastitu inicijativu. Takva se ocjena traži samo u slučajevima koji uključuju primjenu pravila javnog poretka, to jest

pravila koja se odnose na ovlasti upravnih tijela i ovlasti samoga suda, te odredaba o dopuštenosti.

- 17 Sud koji je uputio zahtjev, međutim, nije siguran traži li se pravom Zajednice od njega da uzme u obzir argumente utemeljene na tom pravu koje tužitelji u glavnom postupku nisu istaknuli. Postavlja se pitanje je li, zbog nacionalne postupovne odredbe koja kaže da sud ne može ispitivati tužbene razloge koji izlaze izvan opsega spora, ostvarivanje pravâ koja se dodjeljuju pravnim poretom Zajednice gotovo onemogućeno ili pretjerano otežano.
- 18 U tim je okolnostima College van Beroep voor het bedrijfsleven odlučio prekinuti glavni postupak u kojem su spojena četiri predmeta i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Traži li se pravom Zajednice od sudova da po službenoj dužnosti provedu nadzor – odnosno da nadzor provedu prema kriterijima koji se nalaze izvan predmeta spora – prema kriterijima utemeljenim na Direktivi 85/511?
2. Ako je odgovor na prvo pitanje potvrđan:
- Ima li obveza država članica na temelju prve alineje članka 11. stavka 1. Direktive 85/511 u vezi s drugom alinejom njezina članka 13. stavka 1. da osigura da laboratorijsko ispitivanje kojim se otkriva prisutnost slinavke i šapa provodi laboratorij naveden u Prilogu B Direktivi 85/511 izravan učinak?
3. (a) Mora li se članak 11. stavak 1. Direktive 85/511 tumačiti u smislu da se uz činjenicu da je prisutnost slinavke i šapa utvrdio laboratorij koji nije naveden u Prilogu B Direktivi 85/511 moraju vezati pravne posljedice?
- (b) Ako je odgovor na pitanje 3.(a) potvrđan:
- Je li svrha članka 11. stavka 1. Direktive 85/511 zaštita interesa pojedinaca, kao što su tužitelji u glavnom postupku? Ako nije, mogu li se pojedinci, kao što su tužitelji u glavnom postupku, pozivati na moguće neispunjenje obveza koje se tom odredbom nalažu tijelima država članica?
- (c) Ako odgovor na pitanje 3.(b) znači da se pojedinci mogu pozivati na članak 11. stavak 1. Direktive 85/511 [...]:
- Koje pravne posljedice treba vezati uz činjenicu da je prisutnost slinavke i šapa utvrdio laboratorij koji nije naveden u Prilogu B Direktivi 85/511?
4. Treba li Prilog B Direktivi 85/511, u pogledu njezinih članaka 11. i 13., tumačiti na način da upućivanje na „Centraal Diergeneeskundig Instituut, Lelystad” u Prilogu B Direktivi 85/511 može ili mora uključivati [ID-Lelystad]?
5. Ako iz gore navedenih odgovora slijedi da prisutnost slinavke i šapa može utvrditi laboratorij koji nije naveden u Prilogu B Direktivi 85/511 ili da Prilog

B Direktivi 85/511 treba tumačiti tako da upućivanje na „Centraal Diergeneeskundig Instituut, Lelystad” može ili mora uključivati [ID-Lelystad]:

Treba li Direktivu 85/511 tumačiti u smislu da se njome predviđa da rezultati ispitivanja laboratorija koji je naveden u Prilogu B Direktivi 85/511 obvezuju nacionalno upravno tijelo ovlašteno za donošenje odluka ili – ako iz odgovora na pitanje 3.(a) proizlazi da upravno tijelo može temeljiti mjere suzbijanja slinavke i šapa i na rezultatima dobivenim od laboratorija koji nije naveden u Prilogu B Direktivi 85/511 – rezultatima potonjeg laboratorija, ili da je utvrđivanje konačne ovlasti u tom pogledu u okviru postupovne autonomije države članice tako da sud pred kojim se vodi glavni postupak mora ispitati primjenjuju li se pravila u tom pogledu neovisno o tome je li laboratorijsko ispitivanje provedeno na temelju zakonske obveze Zajednice ili nacionalne zakonske obveze i je li zbog primjene ili izostanka primjene odredaba nacionalnog postupovnog prava provedba pravila Zajednice pretjerano otežana ili gotovo onemogućena?

6. Ako iz odgovora na peto pitanje proizlazi da je pitanje mjere do koje laboratorijski rezultati obvezuju nacionalna tijela uređeno Direktivom 85/511:

Obvezuju li rezultati ispitivanja slinavke i šapa koje je proveo laboratorij nacionalna tijela bezuvjetno? Ako ne, kolika se margina prosudbe ostavlja tim nacionalnim tijelima Direktivom 85/511?

- 19 Rješenjem predsjednika Suda od 7. srpnja 2005. predmeti C-222/05 do C-225/05 spojeni su za pisani i usmeni dio postupka, kao i za donošenje presude.

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

- 20 Ovim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita zahtijeva li se pravom Zajednice od nacionalnog suda, u tužbi kao što je ova u glavnom postupku, da po službenoj dužnosti provede nadzor zakonitosti upravnog akta u pogledu tužbenih razloga koji se temelje na povredi članka 11. i 13. Direktive 85/511.

Dopuštenost

- 21 J. van der Weerd, Maatschap Van der Bijl, J. W. Schoonhoven, Maatschap H. en J. van't Oever, Maatschap F. van 't Oever en W. Fien, B. van 't Oever, Maatschap A. en J. Fien, Maatschap K. Koers en J. Stellingwerf, H. Koers, Maatschap K. en G. Polinder i G. van Wijhe (u daljnjem tekstu: J. van der Weerd i dr.) osporavaju dano obrazloženje o tijeku postupka pred sudom koji je uputio zahtjev. Oni tvrde da su se pred tim sudom pozvali na Direktivu 89/511 i da prema tome Sud ne može uzeti u razmatranje prvo pitanje.
- 22 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, pitanja o tumačenju prava Zajednice koja uputi nacionalni sud unutar pravnog i činjeničnog okvira koji utvrđuje pod vlastitom odgovornošću i čiju točnost Sud nije dužan provjeravati, uživaju presumpciju relevantnosti (vidjeti presudu od 15. svibnja 2003., Salzmann, C-300/01, Zb., str. I-

4899., t. 29. i 31.). Sud može odbaciti zahtjev koji je postavio nacionalni sud samo kada na očit način proizlazi da traženo tumačenje prava Unije nije ni u kakvom odnosu sa stvarnošću ili predmetom glavnog postupka, kada je problem hipotetske naravi ili kada Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima koji su potrebni kako bi se na koristan način odgovorilo na pitanja koja su mu postavljena (vidjeti, između ostalog, presude od 13. ožujka 2001., PreussenElektra, C-379/98, Zb., str. I-2099., t. 39. i od 5. prosinca 2006., Cipolla i dr., C-94/04 i C-202/04, Zb., str. I-11421., t. 25.).

- 23 Navedena pretpostavka relevantnosti ne može se oboriti samom okolnošću da jedna od stranaka u glavnom postupku osporava određene činjenice čiju točnost Sud ne provjerava, a o kojima ovisi definicija predmeta dotičnog postupka (Cipolla i dr., t. 26.).
- 24 U predmetnom slučaju J. van der Weerd i dr. tvrde da je sud koji je uputio zahtjev pogriješio ocijenivši da pred njim nisu istaknuti tužbeni razlozi utemeljeni na povredi Direktive 85/511. Radi se upravo o činjenici čiju točnost Sud ne provjerava.
- 25 Stoga se argumentacija koji su iznijeli J. van der Weerd i dr. ne može prihvatiti.
- 26 Isto vrijedi i za argumente koje je na raspravi navela Komisija, a koji dovode u pitanje potrebu suda koji je uputio zahtjev da postavi prvo pitanje s obzirom na zaključke koje je Sud donio u presudi Dokter i dr. Iz te presude nije očito da odgovor Suda u ovim predmetima nije relevantan s obzirom na odluku koju je sud koji je uputio zahtjev pozvan donijeti.
- 27 Sud stoga valja odgovoriti na prvo pitanje.

Meritum

- 28 Iz sudske prakse proizlazi da je, u nedostatku propisa Zajednice u određenom području, na nacionalnom pravnom poretku svake države članice da odredi nadležne sudove i utvrdi postupovna pravila o pravnim sredstvima namijenjenima zaštiti pravâ koja pojedinci uživaju na temelju prava Zajednice, uz uvjet da, kao prvo, ta pravila nisu manje povoljna od onih koja uređuju slična pravna sredstva nacionalnog prava (načelo ekvivalentnosti) i, kao drugo, da u praksi ne onemogućavaju ili pretjerano otežavaju ostvarivanje pravâ koja se dodjeljuju pravnim poretkom Zajednice (načelo djelotvornosti) (presude od 14. prosinca 1995., Van Schijndel i van Veen, C-430/93 i C-431/93, Zb., str. I-4705., t. 17. i od 9. prosinca 2003., Komisija/Italija, C-129/00, Zb., str. I-14637., t. 25.).
- 29 U pogledu načela ekvivalentnosti, iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da je College van Beroep voor het bedrijfsleven nadležan po službenoj dužnosti pokretati postupke koji se temelje na povredi pravila javnog poretka, koja se u nizozemskom pravu tumače kao pitanja koja se tiču ovlasti upravnih tijela i samoga suda, te odredbe o dopuštenosti. Na tim se pravilima temelje nacionalni postupci jer se njima utvrđuju uvjeti u kojima se ti postupci mogu pokrenuti i tijela koja su u okviru svoje nadležnosti ovlaštena za određivanje opsega prava i obveza pojedinaca.
- 30 Dotične odredbe Direktive 85/511 nemaju u pravnom poretku Zajednice usporediv značaj. Njima se ne uređuju ni uvjeti u kojima se mogu pokrenuti postupci povezani sa

suzbijanjem slinavke i šapa ni tijela koja su u okviru svoje nadležnosti ovlaštena za određivanje opsega prava i obveza pojedinaca.

- 31 Stoga se ne može smatrati da su te odredbe ekvivalentne gore navedenim nacionalnim pravilima javnog poretka. Kao rezultat toga, u pogledu predmetnih slučajeva primjena načela ekvivalentnosti ne znači da je sud koji je uputio zahtjev obavezan po službenoj dužnosti provesti nadzor zakonitosti predmetnih upravnih akata uzimajući u obzir kriterije utemeljene na Direktivi 85/511.
- 32 Nadalje, kada bi te odredbe činile sastavni dio politike javnog zdravlja, u glavnom bi se postupku na njih pozivalo prvenstveno kako bi se uzeli u obzir privatni interesi pojedinaca koji podliježu mjerama suzbijanja slinavke i šapa.
- 33 U pogledu načela djelotvornosti, iz sudske prakse Suda proizlazi da se svaki slučaj u kojem se postavi pitanje onemogućuje li neka nacionalna procesnopravna odredba ili pretjerano otežava primjenu prava Unije treba ispitati uzimajući u obzir položaj te odredbe u cjelokupnom postupku, tijek postupka i njegove posebnosti pred različitim nacionalnim tijelima. U tom pogledu, valja, prema potrebi, uzeti u obzir načela na kojima se temelji nacionalni pravni sustav, kao što su zaštita prava na obranu, načelo pravne sigurnosti i dobrog odvijanja postupka pred različitim nacionalnim tijelima. U tom pogledu valja, prema potrebi, uzeti u obzir načela na kojima se temelji nacionalni pravni sustav, kao što su zaštita prava na obranu, načelo pravne sigurnosti i dobrog odvijanja postupka (vidjeti, u tom smislu, presude od 14. prosinca 1995., Peterbroeck, C-312/93, Zb., str. I-4599., t. 14., kao i Van Schijndel i van Veen, t. 19.).
- 34 U predmetima koji su doveli do presude Van Schijndel i van Veen, Sud je ispitao usklađenost s načelom djelotvornosti načela nacionalnog prava kojim se predviđa da je ovlast suda da u nacionalnom postupku po službenoj dužnosti istakne tužbene razloge ograničena njegovom obvezom da se pridržava predmeta spora i utemelji odluku na činjenicama koje su mu iznesene.
- 35 Sud je istaknuo da je ograničenje ovlasti nacionalnog suda opravdano načelom da u građanskim parnicama stranke imaju inicijativu i da sud stoga može djelovati po službenoj dužnosti samo u iznimnim slučajevima kada je to od javnog interesa. Tim se načelom čuvaju prava na obranu i osigurava dobro odvijanje postupka na način da ga se posebno štiti od odugovlačenja svojstvenog ispitivanju novih tužbenih razloga (vidjeti, u tom smislu, presudu Van Schijndel i van Veen, t. 21.).
- 36 Na temelju tog obrazloženja, Sud je odlučio da načelu djelotvornosti nije protivna nacionalna odredba koja sprečava nacionalne sudove da po službenoj dužnosti pokrenu pitanje možebitne povrede odredaba prava Zajednice, ako bi zbog ispitivanja toga pitanja trebali napustiti pasivnu ulogu koja im je dodijeljena, izlazeći time izvan opsega spora koji su odredile same stranke i pozivajući se na druge činjenice i okolnosti, a ne na one na kojima je stranka zainteresirana za primjenu tih odredaba utemeljila svoj zahtjev (vidjeti presudu Van Schijndel i van Veen, t. 22.).
- 37 U predmetnom slučaju College van Beroep voor het bedrijfsleven navodi da se postupak koji se pred njim vodi u tom pogledu ne razlikuje od postupka koji je bio predmet presude Van Schijndel i van Veen. Kada bi sud po službenoj dužnosti ispitivao razloge koja tužitelji u glavnom postupku nisu istakli, to bi značilo posebno

da je izišao izvan opsega spora koji se pred njim vodi. Ta se dva postupka razlikuju samo po tome što u predmetnome slučaju *College van Beroep voor het bedrijfsleven* ne odlučuje u zadnjem stupnju, kao što je slučaj u navedenoj presudi, nego u prvom i zadnjem stupnju.

- 38 Sama ta okolnost ne dovodi stranke u glavnom postupku u poseban položaj u kojem bi gore navedena načela mogla biti dovedena u pitanje. Ona, dakle, ne može dovesti do odluke koja se razlikuje od odluke koju je Sud donio u predmetu *Van Schijndel i van Veen*. Ta okolnost ne utječe na činjenicu da bi, u kontekstu iz prethodne točke, kada bi sud koji je uputio zahtjev po službenoj dužnosti razmatrao razloge koje nisu navele stranke u glavnom postupku, kao što je slučaj u predmetu u kojem je donesena ta presuda, to moglo povrijediti pravo na obranu i dobro odvijanje postupka te posebno dovesti do odugovlačenja svojstvenog ispitivanju novih tužbenih razloga.
- 39 Taj se rezultat ne dovodi u pitanje u sudskoj praksi u presudama *Peterbroeck*, gore navedena; od 1. lipnja 1999., *Eco Swiss* (C-126/97, Zb., str. 1-3055.); od 27. lipnja 2000., *Océano Grupo Editorial i Salvat Editores* (od C-240/98 do C-244/98, Zb., str. I-4941.); od 21. studenoga 2002., *Cofidis* (C-473/00, Zb., str. I-10875.) i od 26. listopada 2006., *Mostaza Claro* (C-168/05, Zb., str. I-10421.).
- 40 Sudska praksa navedena u prethodnoj točki nije mjerodavna u ovom predmetu. S jedne strane, obilježavaju je okolnosti specifične za spor, koje su dovele do toga da je tužitelj u glavnom postupku lišen mogućnosti da se na koristan način pozove na neusklađenost nacionalne odredbe s pravom Zajednice (vidjeti presudu *Peterbroeck*, t. 16. i sljedeće točke). S druge strane, takva je sudska praksa opravdana potrebom da se potrošačima osigura učinkovita zaštita koja se pokušava postići Direktivom Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima (SL L 95, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 24.) (vidjeti presude *Océano Grupo Editorial i Salvat Editores*, t. 26.; *Cofidis*, t. 33., i *Mostaza Claro*, t. 29.). Nadalje, tu sudsku praksu nije moguće na koristan način istaknuti u okviru ispitivanja povrede načela djelotvornosti jer se njome utvrđuje ekvivalentnost postupanja s tužbenim razlozima utemeljenim na nacionalnom pravu i tužbenim razlozima utemeljenim na pravu Zajednice (vidjeti *Eco Swiss*, t. 37.).
- 41 Iz toga slijedi da se, u predmetima u glavnom postupku, načelom djelotvornosti nacionalnim sudovima ne uvodi obveza isticanja tužbenog razloga utemeljenog na odredbi Zajednice po službenoj dužnosti, bez obzira na važnost te odredbe za pravni poredak Zajednice, ako su stranke imale stvarnu mogućnost da tužbeni razlog koji se odnosi na pravo Zajednice istaknu pred nacionalnim sudom. Budući da su tužitelji u glavnom postupku imali stvarnu mogućnost isticanja tužbenih razloga koji se temelje na Direktivi 85/511, načelom djelotvornosti od suda koji je uputio zahtjev ne traži se da po službenoj dužnosti ispita tužbeni razlog koji se temelji na člancima 11. i 13. te direktive.
- 42 S obzirom na gore navedeno, na prvo pitanje valja odgovoriti da pravo Zajednice ne nalaže nacionalnom sudu da u tužbi kao što je ona u glavnom postupku po službenoj dužnosti istakne tužbeni razlog navodnog kršenja odredaba propisa Zajednice budući da se to od njega ne zahtijeva ni načelom ekvivalentnosti ni načelom djelotvornosti.

Ostala pitanja

- 43 S obzirom na odgovor na prvo pitanje, nije potrebno odgovarati na ostala pitanja, koja su postavljena samo kako bi se obuhvatila mogućnost da se od suda koji je uputio zahtjev traži da po službenoj dužnosti uzme u obzir tužbene razloge koje tužitelji u glavnom postupku nisu istaknuli.

Troškovi

- 44 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred nacionalnim sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (četvrto vijeće) odlučuje:

Pravo Zajednice ne nalaže nacionalnom sudu da u tužbi kao što je ona u glavnom postupku po službenoj dužnosti istakne tužbeni razlog navodnog kršenja odredaba propisa Zajednice budući da se to od njega ne zahtijeva ni načelom ekvivalentnosti ni načelom djelotvornosti.

[Potpisi]

---

* Jezik postupka: nizozemski